

NAJDBE KOŠČIČNEGA ŠKRATCA *COENAGRION ORNATUM* V NATURA 2000 OBMOČJU LIČENCA PRI POLJČANAH

V lanskoletni številki *Erjavecje* ste lahko prebrali nekaj o dristavičnemu spreletavcu *Leucorrhinia pectoralis* namenjenim raziskavam v projektu »LIFE Integrirani projekt za okrepljeno upravljanje NATURA 2000 v Sloveniji (LIFE17 IPE/SI/000011)« (<http://www.natura2000.si/natura-2000/life-ip-natura-si/>), ki potekajo v NATURA 2000 območju Ličenca pri Poljčanah (ŠALAMUN in sod., 2019). Projekt LIFE-IP NATURA.SI, kot ga na kratko imenujemo, vodi Ministrstvo za okolje in prostor v sodelovanju s 14 partnerji. Temeljni namen projekta je, da v sodelovanju med različnimi sektorji in deležniki prispeva k izboljšanju upravljanja območij NATURA 2000 v Sloveniji. Projekt LIFE-IP NATURA.SI sofinancirajo Evropska unija iz sredstev programa LIFE, Ministrstvo za okolje in prostor ter partnerji.

NATURA 2000 območje Ličenca pri Poljčanah je ime dobilo po potoku Ličenca, ki s severa med griči teče proti Dravinji. Ob potoku so večinoma kmetijske površine, z okoliških gozdnatih gričev se vanj steka več manjših pritokov. Ena od ciljnih vrst projekta LIFE-IP NATURA.SI na tem območju je dristavični spreletavec, za katerega so na območju pomembni predvsem ribniki Petelinjek. Odonatološko terensko delo in raziskavo opravljam Ali Šalamun (AŠ) iz Centra za kartografijo favne in flore. Med projektnimi ciljnimi vrstami za NATURA 2000 območje Ličenca pri Poljčanah pa je tudi ogroženi hrošč močvirski krešič *Carabus variolosus*, ki živi v majhnih gozdnih potočkih oz. povirnih predelih pritokov Ličence, Lušečkega potoka in potoka Brežnica. Tozadevno terensko raziskavo skupaj s več sodelavci Nacionalnega inštituta za biologijo opravljam Matjaž Bedjanič (MB).

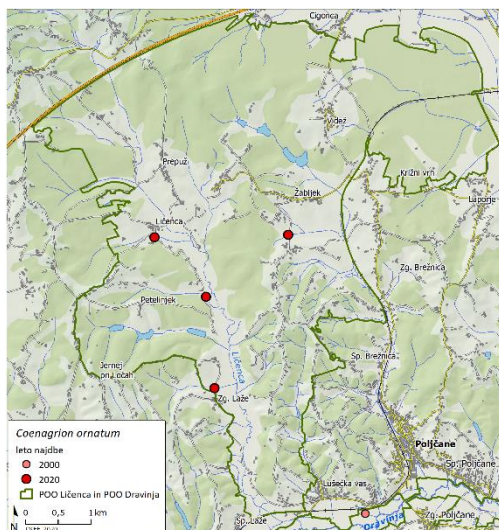
Že v prejšnjih letih sva vsak posebej ob pogostih vožnjah po dolini večkrat gledala regulirane odseke potokov med travniki, saj na več delih izgledajo primerni za koščičnega škratca *Coenagrion ornatum*, še eni vrsti s prilog *Direktive o habitatih*, o kateri pogosto pišemo (npr. ŠALAMUN, 2019; BEDJANIČ, 2019, 2020). Koščični škratec je bil v bližini nekoč že opažen in sicer je bil v melioracijskem jarku pri Čadramski vasi, dobrih 500 metrov pod iztokom Ličence v Dravinjo, popisane osamljen samec (KOTARAC in sod., 2000; 17-V-2000, AŠ).

SLIKA 1. Parček koščičnega škratca *Coenagrion ornatum* (Foto: M. Bedjanič)

V predlogu za vzpostavitev območij NATURA 2000 za kačje pastirje (KOTARAC in sod., 2003) takrat osamljenemu osebkju zaradi pomanjkanja podatkov nismo pripisali večjega pomena. Lokaliteta je bila sicer zaobjeta v sosednje NATURA 2000 območje Dravinja s pritoki, vendar koščični škratec tukaj ni kvalifikacijska vrsta. Sicer je koščični škratec v tem delu severovzhodne Slovenije redek, v dolini Dravinje je bil doslej zabeležen le v okolici Majšperka, pa v kanalih ob zadrževalniku Medvedce in v krajinskem parku Rački ribniki - Požeg (BEDJANIČ, 2009).

Po opazovanju in ugotovitvah v letu 2019 sva se leta 2020 lotila tudi dejanskega iskanja koščičnega škratca v NATURA 2000 območju Ličenca pri Poljčanah. Našla sva ga na skupno 4 lokalitetah (SLIKE 2-6). Podrobne favnistične podatke predstavlja v TABELI 1.

SLIKA 2. Najdbe koščičnega škratca *Coenagrion ornatum* v NATURA 2000 območju Ličenca pri Poljčanah in bližnji okolici.

TABELA 1. Najdbe koščičnega škratca *Coenagrion ornatum* v NATURA 2000 območju Ličenca pri Poljčanah v letu 2020.

LOKALITETA	KOORDINATE GK		PODATKI
	X	Y	
1 Ličenca; zahodni pritok potoka Ličenca 150 m J ob vasi Ličenca	540980	133373	27-V-2020, AŠ: 1 ten., 7 ♂; 11-VI-2020, MB: 7 ♂
2 Zgornje Laže; zahodni pritok potoka Ličenca S od vasi Zgornje Laže, 380 m J od zaselka Ponevnik	541897	131062	10-VI-2020, MB: 6 ♂, 1 tand.; 12-VI-2020, AŠ: 1 cop.; 23-VI-2020, AŠ: 1 ♂
3 Ličenca; zahodni melioriran pritok potoka Ličenca sredi travnikov, 1,3 km JV od vasi Ličenca	541770	132461	10-VI-2020, MB: 10 ♂, 10 tand., 1 cop.
4 Razgor pri Žabljeku; zahodni pritok potoka Brežnica ob prečkanju ceste Razgor-Žabljek, 200 m S od vasi Razgor pri Žabljeku	543026	133411	11-VI-2020, MB: 6 ♂, 2 ♀

SLIKA 3. Zahodni pritok potoka Ličenca
pri vasi Ličenca
(Foto: M. Bedjanič, 11-VI-2020).

SLIKA 4. Zahodni pritok potoka Ličenca
severno od vasi Žgornje Laže
(Foto: M. Bedjanič, 10-VI-2020).

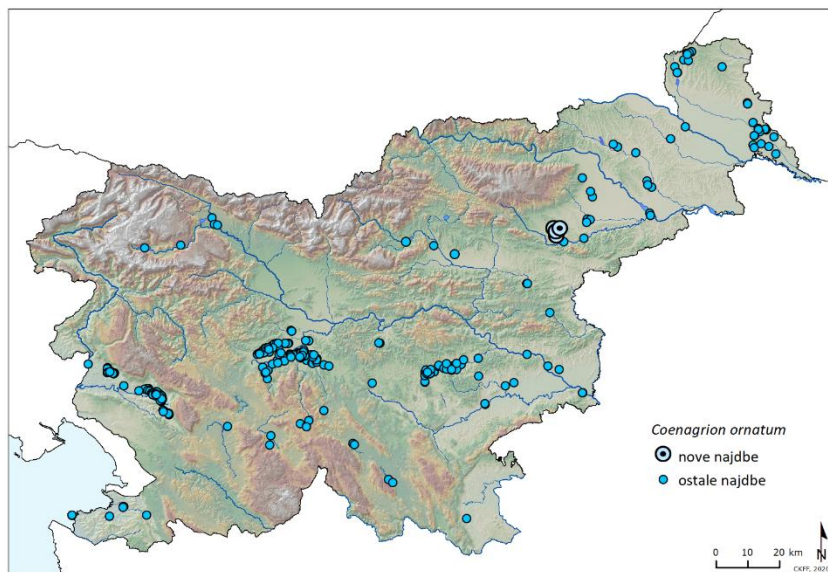

SLIKA 5. Zahodni melioriran pritok potoka
Ličenca 1,3 km jugovzhodno od vasi
Ličenca (Foto: M. Bedjanič, 10-VI-2020).

SLIKA 6. Zahodni pritok potoka Breznica ob
prečkanju ceste Razgor-Žabljek, pri vasi
Razgor (Foto: M. Bedjanič, 11-VI-2020).

Vse lokalitete na katerih sva opazovala koščičnega škratca so manjši regulirani potočki med kmetijskimi površinami, večinoma so ob njih intenzivni travniki, pogosto pašniki. Vsi so dobro osončeni, vendar je v njih razvite nekaj nizke vegetacije, ki ne osenči jarka, hkrati pa zagotavlja primerno življenjsko okolje tako odraslim, kot tudi ličinkam pod vodno gladino. Tudi v NATURA 2000 območju Ličenca pri Poljčanah torej izgled habitata ne odstopa bistveno od videnega drugod po Sloveniji (ŠALAMUN in sod., 2018). Skupno število opazovanih osebkov ni zelo veliko, vendar je tako tudi pri večini drugih najdb koščičnega škratca. Pomembno je tudi, da je ena od lokalitet na pritoku potoka Brežnica, torej ne le v pritokih Ličence (SLIKA 2). Glede na razporejenost najdb in število opaženih osebkov, skupaj z opazovanji sveže preobraženih osebkov ter več kolesljev lahko sklepamo, da na območju živi dokaj stabilna populacija koščičnega škratca. Na vprašanje, ali je vrsta v tem delu Slovenije dejansko pogostejša, kot je znano doslej (SLIKA 7), lahko odgovorijo le nadaljnje ciljno usmerjene raziskave.

SLIKA 7. Razširjenost koščičnega škratca *Coenagrion ornatum* v Sloveniji, z označenimi novimi najdbami v NATURA 2000 območju Ličenca pri Poljčanah (Vir: Podatkovna zbirka CKFF in SOD, 31-X-2020).

V NATURA 2000 območju Ličenca pri Poljčanah so tako znane tri od štirih vrst kačjih pastirjev, za katere so v Sloveniji razglašena območja NATURA 2000. Poleg dristavičnega spreletavca ter velikega studenčarja *Cordulegaster heros*, ki sta oba

kvalifikacijski vrsti za to NATURA 2000 območje, sedaj še koščični skratec. Četrta vrsta, kačji potočnik *Ophiogomphus cecilia*, živi v Dravinji, z najbližjimi najdbami prav ob stiku obeh NATURA 2000 območij. Najdbe vseh štirih vrst s priloge II *Direktive o habitatih* na majhnem območju, kažejo na še vedno prisotno veliko vrstno pestrost Dravinjske doline, ki je v zadnjih desetletjih pod hudim pritiskom različnih človekovih dejavnosti. Zato je toliko pomembnejše, da nadaljujemo z raziskavami in predvsem, da tudi v okviru projekta LIFE-IP NATURA.SI ogroženim vrstam pomagamo z ustreznimi naravovarstvenimi ukrepi.

LITERATURA:

- BEDJANIČ, M., 2009. O kačjih pastirjih območja med Pohorjem in Haložami (Insecta: Odonata). V: S. Građižnik (ured.), Zbornik občine Slovenska Bistrica III: Svet med Pohorjem in Bočem, str. 549-577, Zavod za kulturo Slovenska Bistrica, Slovenska Bistrica. 773+iii str.
- BEDJANIČ, M., 2019. Drobthinice in ocvirki: Koščični skratec *Coenagrion ornatum* prvič zabeležen tudi v Savinjski dolini. *Erjavecja* 34: 84-88.
- BEDJANIČ, M., 2020. Nova opazovanja koščičnega škratca *Coenagrion ornatum* in črnega ploščca *Libellula fulva* iz Savinjske doline. *Erjavecja* 35: 73-79.
- KOTARAC, M., F. REBEUŠEK & A. ŠALAMUN, 2000. *Inventarizacija Dravinjske doline med Zbelovim in Koritnim: Kačji pastirji (Odonata) in dnevni metulji (Rhopalocera)*. Poročilo. Center za kartografijo favne in flore, Miklavž na Dravskem polju. 22 str. [Naročnik: VGB Maribor d.d., Maribor].
- KOTARAC, M., A. ŠALAMUN & S. WELDT, 2003. *Strokovna izhodišča za vzpostavljanje omrežja Natura 2000: Kačji pastirji (Odonata)*. Končno poročilo. Center za kartografijo favne in flore, Miklavž na Dravskem polju. 104 str., digitalne priloge. [Naročnik: MOPE, ARSO, Ljubljana].
- ŠALAMUN, A., 2019. Koščični skratec *Coenagrion ornatum* na Ljubljanskem barju in projekt PolJUBA. *Erjavecja* 34: 52-57.
- ŠALAMUN, A., A. TRATNIK & M. BEDJANIČ, 2019. Drobthinice in ocvirki: Opazovanja dristavičnega spreletavca *Leucorrhinia pectoralis* v letu 2019. *Erjavecja* 34: 78-83.
- ŠALAMUN, A., D. VINKO, M. BAHOR & M. BEDJANIČ, 2018. Nova dognanja o razširjenosti koščičnega škratca *Coenagrion ornatum* (Odonata) v Sloveniji - New cognitions on distribution of Ornate Bluet *Coenagrion ornatum* (Odonata) in Slovenia. V: J. Podlesnik & V. Klokočovnik (ured.), Knjiga povzetkov, Peti slovenski entomološki simpozij z mednarodno udeležbo, posvečen 80-letnici akademika prof. dr. Matije Gogala in 50-letnici smrti prof. dr. Štefana Michielija, Maribor, 21. in 22. september 2018 – Book of Abstracts, Fifth Slovenian Entomological Symposium with International Attendance, dedicated to Academician Prof. Dr. Matija Gogala on the Occasion of his 80th Birthday and 50th Anniversary of the Death of Prof. Dr. Štefan Michieli, Maribor, 21st and 22nd September 2018, str. 30, Univerzitetna založba Univerze v Mariboru, Maribor.

(A. ŠALAMUN & M. BEDJANIČ)